

Stichting Molendocumentatie

*Stichting voor het verzamelen, beheren en toegankelijk maken van archieven
en collecties van de Vereniging "De Hollandsche Molen" te Amsterdam*

Verslag over het jaar 2009.

(1 september 2010)

Bestuur.

In 2009 waren de bestuursleden F. Houwaard en G. Ottevanger aftredend conform het Rooster van Aftreden. Zij stelden zich herkiesbaar en werden benoemd voor een derde termijn. Derhalve bleef het bestuur ongewijzigd en was het op 31 december 2009 als volgt samengesteld:

Voorzitter	J. Hoekstra	Rouveen
Secretaris	drs. J.G.S. Schemmekes	Houten
Penningmeester	E.P. Hannema	Haarlem
Coördinator vrijwilligers	E. Stoop	Woerden
Bibliothecaris	F. Houwaard	Groningen
Lid	drs. D.M. Bunscoeke	Beilen
Lid	drs. F.P. Don	Bunnik
Lid	G. Ottevanger	's Heer Hendrikskinderen

In het verslagjaar kwam het Algemeen Bestuur bijeen op 26 februari, 3 september en 26 november.

Het Dagelijks Bestuur, met de Coördinator-vrijwilligers, vergaderde op 20 januari, 26 maart, 18 mei en 3 november.

Er vond een werkbepreking tussen de Coördinator-vrijwilligers, de penningmeester en de secretaris plaats op 26 februari.

Door gezondheidsproblemen was Dick Bunscoeke niet in staat om in de tweede helft van het jaar de vergaderingen te bezoeken.

Overleg met de vereniging "De Hollandsche Molen".

Bij het bestuurlijk overleg van het DB met DHM op 26 maart was DHM vertegenwoordigd door de dames F. van Diepen en J. Haarsma en op 26 november door F. van Diepen.

In dit constructieve overleg kwamen onder meer aan de orde:

- Het Meerjarenbeleidsplan van de SMD voor 2010 – 2014
- De Jaarplannen 2008, 2009 en 2010
- Het Jaarverslag 2008
- De financiën van de SMD
- Het SenterNovem/Allemolens.nl-project.

Diverse overlegorganen.

Frank Houwaard vertegenwoordigde de SMD op de vergaderingen van de Molenadviesraad van 27 maart en 6 november. Van beide vergaderingen, die weer plaatsvonden in het kantoor van de Rabobank te Utrecht, werd door hem voor het bestuur een informatief verslag gemaakt.

Communicatie.

Naast de communicatie met de vrijwilligers en het bestuur, de Molenadviesraden de medewerkers van de vereniging “De Hollandsche Molen” is er dit jaar extra aandacht besteed aan externe contacten.

Er is een fraaie SMD-folder verschenen die op 7 maart in de Algemene Vergadering van de vereniging “De Hollandsche Molen” werd uitgedeeld na de powerpoint-presentatie door Erik Stoop over de SMD. Dezelfde folder werd ook met het septembernummer van het blad “Molens” meegestuurd naar alle leden. In het decembernummer van dit blad was een door de voorzitter geschreven column naar aanleiding van de schenking van de Weerheijm-collectie opgenomen. Daarnaast werd op de website van de ANBO een oproep geplaatst voor vrijwilligers en dit vond in het kader van het Allemolens.nl-project eveneens plaats in het blad “Molens”.

Digitaliseringsproject “allemolens.nl”.

Na de goedkeuring van het door de vereniging De Hollandsche Molen ingediende Projectplan en het daarop volgende het Informatieplan werd er in 2008 begonnen met het opstellen van het uiteindelijke Ontwikkelingsprojectplan. Dit plan werd in 2009 ingediend en goedgekeurd.

Na de zomervakantie werd door de vereniging De Hollandsche Molen tot september 2011 voor 3 dagen per week een tijdelijk digitaliseringsmanager, Job Gerlings, aangetrokken. Dank zij de diverse hiervoor vermelde presentaties en oproepen gaven 15 personen, waarvan 2 reeds actieve vrijwilligers, zich op om de gedigitaliseerde afbeeldingen te voorzien van de metadata. Deze groep werd op 24 november in Amsterdam welkom geheten.

De organisatie van dit project is nu als volgt.

De verantwoordelijkheid berust bij:

- Een projectgroep bestaande uit
  - Job Gerlings (Extern)
  - Ingeborg Pouwels (DHM)
  - Frank Houwaard (SMD)
  - Erik Stoop (SMD)

bijgestaan door een stuurgroep bestaande uit

- Leo Endedijk (DHM)
- Eric Hannema (SMD)

De uitvoering vindt als volgt plaats:

- het voorbereiden, verpakken en het verzenden van het materiaal door
  - de reeds werkzame vrijwilligers
- het toevoegen van de metadata door
  - de 15 aangemelde vrijwilligers.

In verband met al deze activiteiten is, na overleg met de organisatie van het Metamorfoze-project, deelname aan dit project uitgesteld.

De diverse besprekingen resulteerden in 2009 in een lijst met 37 actiepunten waarvan er in het verslagjaar 18 (= 49%) werden afgewerkt.

Medewerkers.

De extra PR-activiteiten van de SMD hadden onder meer tot gevolg dat met ingang van 29 maart onze vrijwilligersgroep versterkt kon worden met mevr. S.B. Engwirda uit Den Haag, zodat het vrijwilligersteam in 2009 uit de volgende personen bestond:

- mevrouw S.B. Engwirda   Den Haag
- mevrouw A. Oomen   Amsterdam
- de heer C.A. van Hees   Amsterdam
- de heer C.A.J. Hoek   Gouda
- de heer P.J. de Moes   Hilversum
- de heer G.J. Pouw   Naarden

Erik Stoop was de coördinator en de initiator van de diverse werkzaamheden van de SMD en contactpersoon met de directie van de vereniging "De Hollandsche Molen" voor de uitvoerende zaken.

Het periodieke overleg met de medewerkers vond plaats op 26 februari en 3 september.

Werkzaamheden.

De in het bestuursarchief van de SMD aanwezige hiaten konden dit jaar met medewerking van dhr. mr. J.H. van den Hoek Ostende, Jippe Hoekstra en Dick Bunscoeke grotendeels worden opgevuld.

De aan het einde van het jaar 2008 begonnen voltooiing van de inventarisatie van het bestuursarchief van DHM over de jaren 1990 – 2000 werd in het verslagjaar afgerond.

Het aantal bezoekers dat in 2009 verwelkomd werd ligt weer hoger dan in het voorgaande jaar, waarbij de belangstelling voor het fotoarchief erg groot bleef en dus ook het aantal gevraagde scans van foto's. Ook dit keer werd dit laatste weer vooral veroorzaakt door een grote bestelling van een persoon.

	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Bezoekers	20	33	29	17	22	35
Binnengekomen verzoeken	174	109	164	181	160	188
Uitgegane reacties	171	112	155	194	130	156
Geleverde producten (scans/foto's)		190	179	208	331	425

Mevrouw Engwirda heeft de "Index op de windrechten bij appointment verleend door de Grafelijke rekenkamer" (vier mappen met fotokopieën) in een database geplaatst.

Deze windrechten beginnen in de 16e eeuw.

Zij maakte een aanvang aan een database waarin de technische rapporten van A.J. de Koning worden opgenomen. De heer De Koning startte zijn werk in 1946 en maakte van elk molenbezoek een verslag met veel technische informatie.

Mevrouw Oomen heeft een aantal op papier staande inventarissen verder gedigitaliseerd en bij een aantal boeken weer indexen gemaakt. Daarnaast heeft zij veel bijgedragen aan het verwerken van de krantenknipsels en aan de voorbereiding van het materiaal dat gedigitaliseerd moest worden. Met name de enorme fotocollectie is door haar, met medewerking van de heer De Moes, zodanig geordend dat het digitaliseringbedrijf ze kan verwerken.

Het inventariseren door de heer Van Hees van de nalatenschap van I.J. de Kramer ging gestaag verder maar het probleem is nog steeds dat het vaak moeilijk is te zien waar iets moet worden ondergebracht.

Bij de beantwoording van vragen die ons per mail of per telefoon bereikten verleende de heer Van Hees weer zijn diensten. Bovendien verzorgde hij het archiveren van het materiaal van buitenlandse molens, voor zover deze niet het predikaat 'technisch' hebben meegekregen.

Door de heer Hoek werden vooral de losse (uitgeknipte) plaatjes en platen uit de diverse documentatiebestanden per molen geordend. Daarnaast wordt door hem de nalatenschap van de heer Tilma, bestaande uit vele mappen met opgeplakte foto's en gegevens over individuele molens, geordend en bij de dossiers gevoegd in de daarvoor bestemde hangmappen.

Het bijhouden van het knipselarchief door de heer De Moes heeft ook dit jaar veel tijd gevraagd. Daarnaast heeft de heer De Moes veel aandacht besteed aan de technische foto's, waarbij ook dit jaar de nadruk lag op de technische foto's van buitenlandse molens.

Door het maken van een Accesbestand van de Ten Bruggencatefiches is dit systeem veel toegankelijker geworden en zal het in de nabije toekomst worden gebruikt als basis voor Allemolens.nl. Ook aan de voorbereiding van het materiaal dat gedigitaliseerd moest worden heeft hij samen met mevr. Oomen meegewerkt, samen ongeveer een vrijwilligersjaar.

De heer Pouw heeft het inventariseren van de technische tekeningen voortgezet, hoewel in het voorgaande jaar gedacht was dat dit reeds was afgerond, en hij heeft de gegevens in een digitaal bestand ondergebracht. Het rubriceren van de enorme hoeveelheid dia's in de collectie werd eveneens vervolgd. Ook in dit verslagjaar kon deze actie niet worden afgerond.

De heer Stoop hield zich opnieuw bezig met de coördinatie van de vrijwilligers en besteedde veel tijd aan het beantwoorden van vragen.

Er is verder gegaan met een genealogische database, die gebaseerd is op advertenties in De Molenaar. De jaren 1898 tot en met 1905 zijn "doorgeworsteld", evenals de jaargangen 1923 tot en met 1932. Het aantal records belooft nu ruim zeventuizend.

Ook dit jaar verzorgde het vrijwilligersteam van de SMD tijdens de Algemene Ledenvergadering van de Vereniging De Hollandsche Molen" de verkoop van overtollige materiaal waardoor het mogelijk was door aankoop de bibliotheek extra aan te vullen.

Excursie.

Op 23 september vond de jaarlijkse excursie voor de medewerkers en het bestuur plaats. Dit jaar was de "Kop van Noord-Holland" ons doel.

Om de deskundige inbreng van Gerrit Keunen, die de route ook had uitgezocht, tot zijn recht te laten komen maakten we de tocht met een bus waarbij naast het wel en wee van de vele molens (17!) ook de ontwikkeling van het polderland ruimschoots aan bod kwam.

De Zijper molens L-Q, een vervijzelde molen, en de Noorder-M, een schepradmolen die zowel in- als uit kan malen, werden in- en uitwendig uitvoerig bestudeerd.

De lunch werd gebruikt in de vergaderzaal van het vroegere polderbestuur in 'De Koepel' in Schagerbrug. De tocht werd afgesloten met een uitgebreid bezoek aan het molenmakersbedrijf van de firma Poland in Broek op Langendijk.

Aanwinsten.

De Collectie werd uitgebreid door nalatenschappen van mevr. A. Tilma (boeken en knipsels) en dhr. R. Borst (boeken en documentatie) en door giften van mevr. Schreuders (boeken en foto's), dhr. B. Vogelaar (boeken) en een onbekende die een ets van een molen te Aarlanderveen (door M v. Zetten, 1985) in Amsterdam afleverde. Bovendien werd de collectie verrijkt door een bruikleen van dhr. J. Gervelink van 10 albums die van de heer Weerheijm afkomstig waren en een goede aanvulling zijn op de schenking van dhr. Groot Wesseldijk in 2007.

Bibliotheek.

Ook dit jaar is door de heer Houwaard regelmatig gewerkt aan de bibliotheekcatalogus, om deze compleet te houden en te verbeteren (bijvoorbeeld door ten onrechte als 'boek' gecatalogiseerde artikelen naar de juiste sectie over te brengen), en om zo het bibliotheekbezit van De Hollandsche Molen toegankelijk te houden voor medewerkers en bezoekers van het documentatiecentrum. De eerste voorbereidingen zijn getroffen om het bestand via het internet beschikbaar te stellen.

De lijst van in de bibliotheek ontbrekende (oude) boeken en tijdschriftartikelen functioneert goed. Een aantal boeken en tijdschriftafleveringen van de lijst (50) kon worden aangeschaft. In 2008 is de bibliotheek uitgebreid met circa 125 nieuw verschenen (55) en oudere (70) boeken. De laatste zijn antiquarisch aangeschaft (35) of afkomstig uit nalatenschappen (35). Daarnaast zijn er ook ruim 450 tijdschriftartikelen aan de catalogus toegevoegd: circa 50 door aanschaf, circa 400 door ontsluiting van ontvangen reguliere molentijdschriften en -boeken. Het aantal in de catalogus opgenomen titels was aan het eind van het verslagjaar 11.148.

Samengevat:	2009	2008
Verworven boeken:		
waarvan: - nieuw	± 55	
- oud	<u>± 70</u>	
- totaal	± 125	± 150
Verworven tijdschriftartikelen:		
waarvan: - aangeschaft	± 50	
- in reguliere tijdschriften en boeken	<u>± 400</u>	
- totaal	<u>± 450</u>	<u>± 400</u>
Totaal verworven	<u>± 575</u>	<u>± 550</u>
Totaal in bibliotheek	<u>11.148</u>	<u>± 10.545</u>

Bij de behandeling van dit jaarverslag in het Algemeen Bestuur van de SMD bleek dat de traditionele bijlage van de jaarlijks verworven tijdschriftartikelen en boeken niet meer zinvol werd geacht omdat deze binnenkort via de website opgezocht kunnen worden. Wel hechtte men waarde aan het vermelden van de tijdschriften die de SMD structureel verwerft. Voor 2009 worden deze in bijlage 1 vermeld.

Omdat door de SMD ook indexen gemaakt zijn voor boeken waarin deze ontbreken is tevens de wens geuit deze in het jaarverslag op te nemen en aanvullingen jaarlijks te vermelden. De nu aanwezige boekindexen zijn vermeld in bijlage 2.

Bijlage 1. Tijdschriften in de bibliotheek van De Hollandsche Molen

Landelijk	2009	
Molens (Vereniging De Hollandsche Molen)	nr.	93-96
Molenwereld	jrg. 12:	1-12
Gildebrief (Gilde van Vrijwillige Molenaars)	jrg. 28:	1-4
Molinologie (TIMS Nederland-Vlaanderen)	nr.	31-32
Tijdschrift voor Waterstaatsgeschiedenis	jrg. 18:	1-2
Heemschut (Bond Heemschut)	jrg. 86:	1-6
Vitruvius (Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed)	jrg. 3:	1-4
Provinciaal / Regionaal		
De Zelfzwichter (Groninger Molenhuis)	jrg. 13:	1-4
De Utskoat (Stichting De Fryske Mole)	nr.	133-136
Stellingnieuws (Molenstichting Drenthe)	nr.	58-59
Wiek en Rad (Stichting De Overijsselse Molen)	jrg. 28:	1-4
De Gelderse Molen (Stichting Vrienden van de Gelderse Molen)	jrg. 36:	1-4
De Wijerd (Behoud van de Sprengen en Beken op de Veluwe)	jgr. 30:	1-4
De Windbrief (Vereniging De Zaanse Molen)	nr.	146-149
Molenpost (Alkmaarse Molenvereniging e.a.)	jrg. 36:	1-4
Schiedams Molennieuws (Stichting De Schiedamse Molens)	nr.	46-47
De Windmolen (Vereniging De Zeeuwse Molen)	nr.	130-133
De Meule (Vereniging De Westbrabantse Molens)	jrg. 16:	1-4
Peellands Molennieuws (Peellandse Molenstichting)	nr.	66-67
Buitenland / Internationaal		
International Molinology (TIMS)	nr.	78-79
Molenecho's (België)	jrg. 37:	1-4
Levende Molens (België)	jrg. 31:	1-12
Mill News (Groot-Brittannië)	nr.	118-121
Der Mühlstein (Duitsland)	jrg. 26:	1-4

Bijlage 2. Indexen in de bibliotheek van De Hollandsche Molen

Groninger molenboek	B. v.d. Veen
Overijsselse windmolens	G. Varwijk
Gelders molenboek	-
Noord-Hollands molenboek	A. Bicker Caarten cs.
1000 Zaanse Molens	P. Boorsma
De molens van Rotterdam in oude Ansichten, dl. 1 + 2	J.S. Bakker
Molens in Zeeland	Fr. Weemaes
De molens van Noord- en Zuid-Beveland in oude ansichten	J.A. Boogert-Mol
De molens van Limburg in oude ansichten	G.C.M. Egelie
De molens van Limburg	P.W.E.A. v. Bussel
Alte Mühlen im Münsterland	A. Schwarz & B. Fritsche